

La comunitat dominicana a Catalunya

J. Alberto Fernández Morillo*

La comunitat dominicana a Catalunya està integrada —segons dades sense confirmar— per unes 7.000 persones, de les quals un 90% són emigrants econòmics forçosos. La resta són odontòlegs i metges, la majoria dels quals va estudiar a Barcelona, a més d'alguns residents de llarga estada.

Antecedents

Fins al 1965 la colònia dominicana, assentada pràcticament tota a Barcelona, estava formada per prop d'un centenar d'individus, la majoria dels quals eren estudiants de medicina. D'altra banda, hi havia també alguns vells residents vinculats familiarment a Catalunya, algun fugitiu de la dictadura trujillista i també, anecdòticament, algun esbirro d'aquell mateix règim; per últim, un grup de joves seminaristes, fonamentalment salesians, que es formaven per exercir el sacerdoci catòlic.

A partir del setembre de l'any 1965 augmenta el nombre d'estudiants que arriben a Barcelona per completar o iniciar els estudis, principalment universitaris. Aquest fet era una conseqüència del tancament dels centres acadèmics a molts sectors de Santo Domingo, la capital de la República Dominicana, després de la guerra civil i la intervenció nord-americana —encoberta com a tropes de l'Organització d'Estats Americans (OEA)—, que mantingué el país en una situació institucional precària fins a les eleccions de juny del 1966. El reconeixement dels estudis realitzats a l'Amèrica Llatina i el baix cost de la vida a Espanya són els factors determinants per a l'arribada de quantitats

importantes d'estudiants als centres acadèmics i universitaris espanyols.

L'emigració econòmica

La presència estudiantil dominicana a Catalunya es manté vigent fins al 1972, quan la majoria de graduats se'n torna o ja se n'ha tornat al país d'origen. Amb tot, uns quants decideixen ampliar els estudis i s'hi queden dos o tres anys més, especialitzant-se en diferents branques de la medicina, fonamentalment. Durant aquests anys es revitalitza l'Associació Universitària d'Estudiants Dominicans de Barcelona, fundada el 1962 i gairebé dissolta deu anys després, que compleix una interessant tasca d'unió i difusió dels valors culturals dominicans.

La sortida cap a Espanya constitueix una escapatòria a la difícil situació econòmica en què entra el país a mitjan dels vuitanta.

Durant la dècada dels 70 integren la colònia, doncs, vells residents, graduats universitaris que decideixen d'arrelar-se aquí, alguns estudiants i els primers odontòlegs que s'hi volen establir.

És ja a partir del 1980 quan es comença a fer palesa l'arribada de dominicans, majorment dones, que es diquen principalment al servei do-

mèstic i, algunes, a la prostitució.

Aquests primers anys de la dècada el flux d'immigrants dominicans és lent i la procedència diversa pel que fa al lloc d'origen i a la professió. Cap al 1985 el sector del servei domèstic creix significativament alhora que coincideix que en el major nombre de casos l'origen són les províncies del sud, les més properes a la frontera amb Haití, la zona més tradicionalment i secularment deprimida del país. L'any següent els odontòlegs, animats per les estadístiques de l'Organització Mundial de la Salut que declaren Espanya un país deficitari en aquesta professió, arriben en un nombre apreciable, en comparació als anys precedents. A l'origen d'aquesta emigració, la professional i la no qualificada, subsisteix la mateixa causa: l'empobriment progressiu de la incipient classe mitjana dominicana i la misèria desesperant de les zones del sud del país; tot plegat és agreujat per la caiguda als mercats internacionals dels preus dels productes bàsics de l'exportació dominicana (el sucre, el cafè i el tabac), a més de la política econòmica desastrosa dels governs que s'alternen en la conducció del país, tant socialdemòcrates com dretans.

El fet corre de boca en boca entre els familiars i fa que s'estableixi un autèntic èxode de pobles; així doncs, alguns municipis de les províncies de San Cristóbal, Peravia, Azua, San Juan, Elias Piña, Dajabón i, sobretot, de Barahona, Baoruco, Independencia i Pedernales resten notablement minvats quant a la població femenina, tendència que esdevindria una realitat palpable cap al període 1991-1992, és a dir, al voltant de la data en la qual es comença a posar traves a l'entrada de l'emigració dominicana i en la qual entra en vigor la Llei de Drets i Deures dels Estrangers a Espanya, popularment coneguda com la Llei d'Estrangeria.

* Sociòleg. Director de l'Oficina d'Informació Dominicana i president de l'Associació de la Comunitat Dominicana a Catalunya.

El boom de la immigració dominicana i l'alt preu de la dignitat

El poble dominicà, víctima de l'opressió i l'explotació durant segles, arran de la mort del dictador Trujillo (1961) ha estat propens a emigrar a països on creia poder resoldre les seves necessitats més acuitants, principalment els Estats Units d'Amèrica (Nova York, New Jersey, Boston) i Veneçuela. Exhaurides aquestes vies, la sortida cap a Espanya constitueix una escapatori a la difícil situació econòmica en què entra el país a mitjan dels vuitanta i esdevé, paradoxalment, un alleujament considerable de l'esmentada situació mitjançant el flux de les divises que la població emigrant remet mensualment a les seves famílies.

Però, d'altra banda, Espanya, un país sense tradició receptora d'immigrants —de fet, més aviat havia estat emissor d'emigració fins ben pocs anys abans—, crea traves i posa entrebancs a certes nacionalitats, entre les quals la República Dominicana és la primera de la llista. Per tal de perseguir i deportar els il·legals o no-regularitzats, engega després dels Jocs Olímpics de l'estiu del 1992 una autèntica *caça de dominicans/anes*, fins al punt que policies d'uniforme o de paisà entren fins i tot dins habitatges paupèrrims localitzats al barri de Ciutat Vella de Barcelona, on s'amunteguen deu, quinze o àdhuc vint persones en espais de 40, 50 o 60 m² que són en edificis pràcticament en ruïnes i sense els serveis higiènics mínims. D'aquesta manera es crea un veritable clima de terror entre la nostra població emigrada, molts membres de la qual, com que no tenen el permís de treball legal, es limiten a viure sense sortir al carrer o, si treballen sense aquest permís, han d'utilitzar el taxi com a mitjà de transport o han d'esperar les hores menys perilloses a fi de poder evitar la persecució policial, trista imatge que es repeteix diàriament.

Cal afegir a tot això els enganys que pateixen milers de dones dominicanes que són captades a Santo Domingo oferint-los abundosos guanys per treballar a Espanya, per a la qual cosa hipotequen o venen propietats familiars o s'embarquen en uns préstecs amb uns interessos d'usura per poder pagar el bitllet d'avió. Al cap de poc temps, el bitllet només els serveix per tornar al país en ser rebutjades i vexades als aeroports espanyols o, si hi entren, ser fàcilment víctimes de xarxes de prostitució, en alguns casos —segons s'ha demostrat— amb la complicitat de funcionaris de la policia espanyola.

L'assassinat de Lucrecia Pérez Matos a Aravaca (Madrid) la nit del 14 de novembre de 1992 serveix de toc d'alerta als espanyols i als col·lectius d'immi-

Acte de presentació de la Junta Gestora de l'Associació de la Comunitat Dominicana a Catalunya. 7 de març del 1992.

grants sobre els perills de la xenofòbia i el racisme. Sembla que el sacrifici de Lucrecia va servir per despertar la consciència de moltes persones que miraven els fets des de fora.

El lleure i el llarg camí cap a la convivència i el respecte

Després de la imposició del visat obligatori a la població dominicana que vulgui visitar Espanya o traslladar-s'hi, que va entrar en vigor l'1 de juny del 1993, i dels contingents d'immigrants (*quotes*) permesos per any, la situació d'il·legalitat de molts compatriotes —significativament cada cop més homes perquè la seva col·locació laboral és més difícil— s'ha anat pal·liant i això ha permès que la comunitat adquireixi uns perfils més normalitzats. Així, cada cop hi ha més llocs d'esbarjo, sobretot discoteques, i botigues de productes dominicans o empreses dedicades a la tramesa de diners i articles de consum als familiars que són a la República Dominicana; al costat de tot això, hi ha l'assessorament i l'ajuda dels organismes i les entitats que col·laboren a l'hora de solucionar-los tota mena de problemes.

Fins i tot hi ha un programa de ràdio, Noche Caribe, que s'emet els divendres de 21.30h. a 24.00h. a través de l'emissora municipal *Ràdio Gràcia*, on junt amb la música es difonen les notícies de la setmana a la República Dominicana, a més de les activitats culturals i de formació més immediates i tota mena d'orientacions per a la comunitat.

D'altra banda, l'associacionisme a poc a poc està aconseguint arrelar: a banda d'alguns petits grups mixtes que existeixen a l'Hospitalet de Llobregat i a Premià de Mar, l'Associació de la Comunitat Dominicana a Catalunya organitza actes i trobades des del març del 1992, tot i que se n'estigui culminant l'estructuració formal durant aquest primer semestre del 1995. Fins ara, les activitats culturals (teatre, presentacions de cantants i de conjunts musicals, col·loquis, reunions...), la commemoració de la Independència i del Dia de la Mare, sortides lúdico-culturals i, sobretot, molta ajuda i orientació en casos pràctics n'han estat les ocupacions principals. A més, ha mantingut una mínima representació del nostre col·lectiu nacional als congressos, fòrums i trobades que han tractat la problemàtica de la immigració a Espanya. ■

NOCHE CARIBE

NOTICIAS Y MÚSICA DOMINICANAS

VIERNES DE 21:30 H. A 24:00 H.

107.6 FM